

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق

حاشیه‌نشین شهر ارومیه

فردین پیری^۱، میرصادق محمدی^۲

تاریخ دریافت: 1398/10/04

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی

سال هشتم، شماره بیست و نهم، بهار 1399 از صفحه 81 تا 102 تاریخ پذیرش: 1398/12/17

چکیده

رویکرد امنیت از طریق طراحی^۳ یکی از مؤثرترین و کارآترین رویکردها در زمینه ارتقاء امنیت شهری است که می‌تواند نقش بسزایی در ایمن‌سازی فضاهای شهری ایفا کند. پژوهش حاضر به بررسی مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه می‌پردازد و در پی یافتن شیوه‌های اثربخش پیشگیری از جرائم و ارائه راهکارهای مناسب برای ارتقاء امنیت و پیشگیری از جرم است.

نوع پژوهش کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی است، برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، شهروندان مناطق شش‌گانه حاشیه‌نشین شهر ارومیه (دیگاله، کشتارگاه، اسلام‌آباد، حاجی پیرلو، وکیل‌آباد و چلوچاپان) بوده و حجم نمونه آماری طبق فرمول کوکران (۳۷۹) نفر می‌باشد.

اطلاعات به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها در نرم‌افزار^۴ و با استفاده از آزمون‌های رگرسیون چندمتغیره برای تشخیص وجود رابطه بین متغیرهای وابسته و مستقل و از آزمون ضریب همبستگی پیرسون نیز برای تبیین شدت رابطه بین متغیرهای پژوهش استفاده شد و نهایتاً فرضیات مورد آزمون تحلیل و بررسی شدند. نتایج پژوهش حاکی از وجود رابطه مستقیم و معنادار بین متغیرهای مستقل و وابسته آن می‌باشد.

هرچقدر مؤلفه‌های طراحی محیطی (نظارت، قلمروگرایی، تصویر و نگهداری از فضا، فعالیت پشتیبانی و سخت کردن هدف جرم) در بین ساکنین فضاهای شهری تقویت یابد، به همان اندازه، میزان جرائم شاخص نیز در مناطق حاشیه‌نشین کاهش خواهد یافت. همچنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده تصویر و نگهداری از فضا بیشترین سهم و متغیر فعالیت پشتیبانی کمترین سهم را در پیش‌بینی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه دارد.

کلیدواژه‌ها: طراحی شهری، جرائم شاخص، پیشگیری از جرم، مناطق حاشیه‌نشین، ارومیه.

1- دکتری امنیت دانشگاه دفاع ملی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول). fardinpiri1979@gmail.com.

2- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.

3- CPTED

4- SPSS

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

با ورود به قرن بیستم، بحث تأثیرگذاری محیط و نقش آن در تحقق بزهکاری وارد مرحله تازه‌ای شد. تئوری تأثیر محیط کالبدی ساخته دست بشر بر رفتار از اوایل دهه (۶۰) تا (۷۰) میلادی در آمریکا مطرح شد (کلانتری و دیگران، ۱۳۹۰: ۵۴). همواره از محیط و عناصر آن (رنگ، نور و ارتفاع) برای تأثیرگذاری بر رفتار انسانی استفاده شده است. تأثیر محیط بر انسان موضوع جدیدی نیست و پیش‌ترها از محیط برای تأثیرگذاری بر رفتار انسان‌ها استفاده می‌شده است (کراو^۱، ۲۰۰۰: ۵۴). امنیت که یکی از اصلی‌ترین عوامل پایداری جوامع امروزی به شمار می‌آید، همواره از بنیادی‌ترین نیازهای بشر و مسئله وقوع انواع جرائم از مهم‌ترین مسائل جوامع بشری بوده است که با افزایش و پیچیدگی جوامع شهری، شرایط تأمین این نیاز و برطرف کردن این مسئله نیز پیچیده‌تر شده است. در برخورد با پدیده جرم و ناامنی دو رویکرد اصلی و مهم در برابر مسئولان وجود دارد. رویکرد اول، رویکرد سنتی سرکوب و مجازات است که از طریق سیستم عدالت «شامل دادگاه‌ها و پلیس» پیگیری می‌شود (کلانتری، ۱۳۸۳: ۳) و رویکرد دوم رویکرد پیشگیری از جرم است (قائدرحمته و شمسی، ۱۳۹۲: ۶۴). نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی روی محیط‌هایی که معمولاً هدف رفتارهای جرم‌خیز واقع می‌شوند، تمرکز می‌کند و سپس روی روش‌ها و فن‌هایی که می‌توانند رفتارهای جرم‌خیز را در محیط‌های تحت تأثیر واقع‌شده کاهش دهند تأکید می‌ورزد (ساکپ و همکاران^۲، ۲۰۱۲: ۶۲۹).

مهم‌ترین نیاز از نظر روحی امنیت است که به‌عنوان مهم‌ترین هدف زندگی و جوهر سلامت روانی فرد تلقی می‌شود (فروم، ۱۳۶۰: ۱۱). در جوامع شهری به‌ویژه جوامع شهری بزرگ، به دلیل عدم امکان نظارت‌های کامل اجتماعی نسبت به جوامع ساده، زمینه‌های احساس ناامنی یکی از مهم‌ترین مسائل شهری محسوب شده و به‌موجب آن شرایط برای وقوع جرم بسیار مستعدتر است. توجه به مفهوم امنیت شهروندان و روش‌های ارتقاء آن، به‌عنوان یکی از اولویت‌های اساسی حرفه‌مندان و نظریه‌پردازان شهری تبدیل شده است. ارضاء حس نیاز به ایمنی و امنیت از بدو پیدایش بشر با جستجو برای یافتن

1- Crowe

2- Sakip et al

سرپناه آغاز شد. در طبقه‌بندی نیازها که توسط مازلو به انجام رسیده است، امنیت پس از نیازهای فیزیولوژیک (آب، غذا و ...) به‌عنوان دومین طبقه از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین نیازها معرفی شده است. به عقیده مازلو (۱۹۶۸) هنگامی که نیازهای فیزیولوژیک برآورده شدند، بلافاصله مردم توجهشان به برآورده ساختن و ارضاء نیازهای سطح بالاتر نظیر امنیت جلب خواهد شد. این نیازها به‌شدت و به‌گونه‌ای تنگاتنگ با توانایی‌های اجتماعی و کالبدی محیط در رابطه‌اند (صالحی، ۱۳۸۷: ۲۲). از این‌رو توجه به این امر در طراحی هر مجتمع زیستی یکی از نکات کلیدی محسوب می‌شود.

پدیده جرم و آسیب‌های اجتماعی بخش جدایی‌ناپذیر جامعه می‌باشد و وجود جامعه‌ای عاری از این پدیده تنها یک تصور انتزاعی است. مسئله گسترش روزافزون جرائم شهری و تأثیر غیرقابل‌انکار محیط‌های مصنوع بر آن، ارائه راهکارهای مبتنی بر طراحی شهری مناسب و فضاهای امن را به یکی از ضرورت‌های ساماندهی و طراحی بافت‌های شهری تبدیل کرده است. در طول تاریخ نرخ جرائم و آسیب‌ها در نواحی شهری همواره بالا بوده است. در حال حاضر نیز شهرها به‌ویژه کلان‌شهرها چه در ایران و چه در سایر کشورهای جهان مهم‌ترین کانون بروز ناهنجاری و جرائم اجتماعی هستند و به همین دلیل در فرآیند برنامه‌ریزی و طراحی شهری برای یک شهر سالم، کاهش جرم و جنایت در محیط‌های شهری یکی از مهم‌ترین اهداف در ایجاد شهر سالم به شمار می‌رود (گردا و همکاران، ۱۹۹۸: ۱۷).

نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط‌زیست^۱ بر این ادعا استوار است که با طراحی مناسب و کاربردی مؤثر از محیط و با بهبود در کیفیت محیط زندگی می‌توان از جرم پیشگیری و بر ترس از جرم نیز غلبه کرد (احمدی و همکاران، ۲۰۱۵: ۹۶). بر اساس جدیدترین پژوهش‌ها، این نظریه روی هفت مفهوم کلیدی تعیین قلمرو (قلمروگرایی)، نظارت، کنترل ورودی، مدیریت محیط (بهبود کیفیت محیطی)، فعالیت‌های پشتیبان، سخت کردن آماج جرم و مجاورت جغرافیایی (اشاره به تأثیر زمین‌ها و فعالیت‌های نزدیک بر روی امنیت و ایمنی در یک سایت ویژه دارد) تمرکز می‌کند (کوزینز^۲، ۲۰۱۵: ۷۴).

1- Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)

2- Cozens

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 85
 پژوهش حاضر به بررسی مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه می‌پردازد و در پی یافتن

شیوه‌های اثربخش پیشگیری از جرائم و ارائه راهکارهای مناسب ارتقاء امنیت و پیشگیری از جرم است. هدف اصلی این پژوهش، بررسی میزان تأثیر طراحی محیطی در پیشگیری و کاهش جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه می‌باشد.

پیشینه پژوهش

در جدول زیر پیشینه مرتبط با پژوهش آمده است:

جدول شماره (۱). پیشینه پژوهش.

عنوان پژوهش	نویسنده / نویسندگان	یافته‌های پژوهش
بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهری تهران (رساله کلاتری، ۱۳۸۰)	کلاتری، ۱۳۸۰	نتیجه این پژوهش نشان‌دهنده رابطه مستقیم بین میزان روشنایی، تراکم جمعیت، سروصدا، ارتفاع ساختمان‌ها و میزان شلوغی خیابان‌ها و معابر و میدان‌ها و دیگر فضاهای شهری با میزان جرائم می‌باشد؛ به عبارتی نتایج نشان از رابطه بین ویژگی‌های محیطی و ارتکاب جرم می‌باشد.
تأثیر شرایط محیطی بر وقوع بزهکاری و راهکارهای پیشگیری از آن	کلاتری و آیت، ۱۳۸۶	نتیجه پژوهش بیانگر وجود ارتباط معنادار بین تاریکی محل وقوع جرم و ارتکاب جرائم موردبررسی می‌باشد؛ همچنین عامل شلوغی و ازدحام در مورد برخی جرائم به‌عنوان عامل بازدارنده و در برخی جرائم تسهیل‌کننده ارتکاب جرم عمل کرده است.
ارتقاء امنیت محیطی و کاهش جرائم شهری با تأکید بر رویکرد CPTED	پورجعفر و همکاران، ۱۳۸۶	نتایج پژوهش نشان داده می‌تواند بر این نکته تأکید کرد که از طریق طراحی شهری از میزان وقوع جرائم شهری کاسته می‌شود.
بررسی تأثیر نوع و میزان کاربری اراضی در شکل‌گیری کانون‌های جرم‌خیز با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS	کلاتری و همکاران، ۱۳۸۸	نتایج پژوهش بیانگر این است که ارتباط معناداری مبنی بر تأثیر نوع کاربری و نحوه استفاده از اراضی بخش مرکزی شهر قزوین در توزیع جغرافیایی جرائم مرتبط با موادمخدر و شکل‌گیری الگوهای فضایی بزهکاری شهر قزوین وجود ندارد.
ایمن‌سازی فضای کالبدی شهرها در برابر بزهکاری با استفاده از راهبردهای پیشگیری جرم با طراحی محیطی	کلاتری و همکاران، ۱۳۹۰	در این پژوهش، علاوه بر ارائه چارچوب کلی پیشگیری از بزهکاری از طریق طراحی محیطی، راهکارهای عملی و کاربردی به کارگیری راهبردهای مناسب برای ایمن‌سازی فضاهای مسکونی با استفاده از نگرش فوق‌تیبیین شده است.
بررسی و شناسایی مناطق جرم‌خیز استان (اطلس جغرافیایی جرم) - (مورد مطالعه: شهر ارومیه)	موسوی و همکاران، ۱۳۹۳	نتایج پژوهش نشان داد که توزیع جرائم و تخلفات بر حسب مناطق و فضاهای شهری در مناطق شهر ارومیه به‌صورت یکسان نیست و از منطقه‌ای به منطقه دیگر متفاوت است به‌عبارتی دیگر، بیشترین جرائم در منطقه (۲ و ۳) و کمترین آن در مناطق (۴ و ۱) اتفاق می‌افتد.
فضاسازی پارک‌های شهر تهران و تأثیر آن بر احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: پارک‌های	تقوایی و حقیقت، ۱۳۹۴	زیباسازی فضای پارک می‌تواند منجر به کاهش بروز جرائم شود. چراکه این امر القاء هرگونه تصور مبنی بر وجود بی‌نظمی و هرج‌ومرج در ذهن مجرمان را غیرممکن می‌سازد و به همین دلیل محیط را برای فعالیت آنان نامن

ارتقاء احساس امنیت در فضاهای عمومی با بهره‌گیری از طراحی شهری (مورد مطالعه: میدان امام شهر همدان)	ایزدی، حقی، ۱۳۹۴	پژوهشگران با استفاده از فن تحلیل رگرسیون چندمتغیره خطی، رابطه میان عوامل هفت‌گانه (پیاده‌مداری، زیباشناسی، اجتماع‌پذیری، امنیت شبانه، نظارت مستقیم، آسایش محیطی و ساختار محیط) و احساس امنیت در میدان، موردسنجش قرار گرفته است که مشخص شد سه عامل «پیاده‌مداری»، «زیباشناسی» و «امنیت شبانه» به ترتیب بیشترین تأثیر را در میزان احساس امنیت در میدان امام داشته‌اند.
نقش ویژگی‌های کالبدی در ایجاد فضاهای عمومی امن در راستای کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی با رویکرد CPTED	درخشان، ۱۳۹۵	یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که شاخص‌هایی مانند روشنایی، فرم ساختمان‌ها و فضاها، کاهش فضاهای بی‌دفاع، دسترسی و نفوذپذیری معابر و دید ناظر برای اجرا و ایجاد فضاهای عمومی امن در کاهش میزان جرائم شهری در سطح شهر ورامین بسیار مؤثرند.

مبانی نظری پژوهش

پیشگیری از جرم

پیشگیری یا جلوگیری کردن هم به معنی «پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی رفتن و هشدار دادن» است. در جرم‌شناسی نیز، پیشگیری عبارت است از به جلوی تبهکاری رفتن با استفاده از فن‌های گوناگون مداخله به‌منظور ممانعت از وقوع بزهکاری است (نجفی ابرندآبادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۵). ماده یک لایحه پیشگیری از وقوع جرم، پیشگیری از وقوع جرم را چنین بیان کرده است: «پیشگیری از وقوع جرم عبارت است از پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم، اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم برای از میان بردن یا کاهش آن» (مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴).

رویکرد CPTED

پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: «طراحی مناسب و کاربری مؤثر از فضا و محیط ساخته‌شده که منجر به کاهش فرصت‌های مجرمانه، ترس از جرم و بهبود کیفیت زندگی می‌شود» (کرو، ۲۰۰۰: ۴۶). این نظریه معتقد است که رفتار انسانی در محیط، تحت تأثیر طراحی آن محیط قرار دارد که با بهینه‌سازی فرصت‌های نظارت، تعریف مشخص و واضح از قلمرو و ایجاد تصویری مثبت از محیط می‌توان مجرمان را از ارتکاب جرم بازداشت (محمودی جانکی و قورچی بیگی، ۱۳۸۸: ۳۴۵). رویکرد امنیت از طریق طراحی، نوعی رویکرد هدفمند برای طراحی کارآمد و هوشمندانه مؤلفه‌های محیطی با به‌کارگیری بهینه محیط مصنوع در کاهش

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 87
جرایم است که در افزایش میزان رصایت‌مندی شهروندی و در نتیجه، رفاه اجتماعی جامعه تأثیر بسزایی دارد (گوزن^۱ و همکاران، ۲۰۰۱).

سیر نظریه‌پردازی پیرامون پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی

می‌توان گفت این نظریه رهیافتی جدید است که سابقه‌ای دیرینه دارد. این نظریه، محصول دههٔ (۶۰) میلادی به بعد در آمریکا است. بعدازاین دهه بود که در اثر فعالیت‌های افرادی چون جین جیکوبز با کتاب «حیات و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا»، اسچلمو آنجل با کتاب «پیشگیری از جرم از طریق طراحی شهری»، الیزابت وود با کتاب «جنبه‌های اجتماعی خانه‌سازی در توسعهٔ شهری»، اسکار نیومن با کتاب «فضای قابل دفاع» و کتاب سی.ری جفری با نام «پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی»، این نظریه و روابط میان محیط و جرم از طریق طراحی شهری (۱۹۶۸) اشاره به این امر داشت که چگونه شهروندان می‌توانند نقش فعالی در پیشگیری از جرم داشته باشند. مفهوم بنیادی پیشگیری از جرم از گذر طراحی محیطی و برنامه‌ریزی شهری بر این اساس استوار است که بافت کالبدی محیط را می‌توان به‌گونه‌ای شکل داد که سبب کاهش جرم یا ترس از وقوع جرم و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی شود. چنین آثاری برای کاستن از تمایل رفتاری به انجام اعمال مجرمانه در محیط پایه‌گذاری شده است. طرح محیطی بر مبنای رابطهٔ میان محیط و رفتار انسانی تعریف می‌شود. به‌کارگیری معمول و مورد انتظار (مطلوب) از فضا و پیش‌بینی رفتار استفاده‌کنندگان و بزهدکاران نیز از جنبه‌های پیشگیری از جرم از گذر طراحی محیطی می‌باشد. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی یک پیشنهاد روش‌شناسی طراحی است که بر اساس آن با به‌کارگیری طراحی مناسب و هدفمند محیط انسان‌ساخت، معماران و شهرسازان می‌توانند مجال ترس از جرم و تبهکاری را کاهش داده و کیفیت زندگی را بهبود بخشند (انجمن تحقیقات عدالت و آمار^۲، ۲۰۰۰: ۱۱). در واقع، هدف نظریهٔ پیشگیری از طریق طراحی محیطی، مشخص کردن شرایط کالبدی و محیط اجتماعی است که امکان و یا تسریع در ارتکاب جرم را فراهم می‌کند. همچنین هدف آن تغییر شرایط برای جلوگیری از اتفاق جرم است. از این جهت هدف آن پیشگیری از ارتکاب عمل مجرمانه است. نظریهٔ

1- Gozen

2- Justice Research and Statics Association

پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی بر این ادعا استوار است که می‌توان «با طراحی مناسب و کاربری مؤثر از محیط، از ارتکاب جرم پیشگیری کرده و علاوه بر بهبود کیفیت محیط زندگی، بر ترس ناشی از جرم نیز غلبه کرد» (کرو، ۲۰۰۰: ۶). این نظریه از اوایل دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی در آمریکا شروع به شکل‌گیری کرد. در آثار افرادی چون الیزابت وود، جین جیکوبز، اسپلمو آنجل، اسکار نیومن و سی‌ری جفری می‌توان اهمیت طراحی شهری و تأثیر آن بر رفتار و جرم را مشاهده کرد. در این آثار نوعی انتقاد از وضع موجود معماری در آن دوره وجود دارد. از آثار مثبت نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی می‌توان به بهبود کیفیت زندگی، تقویت حس تعلق به محیط در ساکنان، کاهش میزان جرائم و حتی افزایش قیمت خانه و زمین، اشاره کرد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر، با توجه به اهداف و شاخص‌های مورد بررسی، از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های کاربردی-توسعه‌ای و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی است. محدوده جغرافیایی و جامعه آماری پژوهش شامل مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه است. گردآوری اطلاعات و داده‌ها از طریق مطالعات کتابخانه‌ای-اسنادی و مشاهدات میدانی (پرسشنامه) صورت گرفته است. متغیر مستقل، شاخص‌های طراحی محیط شهری و متغیر وابسته جرائم شاخص می‌باشد. برای انجام مطالعه نیز، از شیوه‌های مرسوم جمع‌آوری اطلاعات (اعم از کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی) بهره‌گیری شده است. با توجه به اینکه امنیت و کیفیت زندگی ارتباطی تنگاتنگ با هم دارند و از سوی دیگر کیفیت دارای ماهیتی ذهنی است و مناسب‌ترین شیوه برای کشف کیفیت زندگی، پرسش از درک مردم درباره کیفیت زیستی آنهاست (لی، ۲۰۰۸: ۱۲۰۸)؛ بنابراین در این پژوهش، بر مبنای معیارها و شاخص‌های استخراجی رویکرد امنیت از طریق طراحی، اقدام به طراحی پرسشنامه‌ای بر مبنای طیف پنج‌گانه لیکرت شده است که طبق جدول شماره (۲)، با میزان پایایی (۰/۷) میزان پایایی شاخص‌های پرسشنامه قابل قبول است. حجم نمونه آماری پژوهش، طبق فرمول کوکران (۳۷۹) نفر برآورد شد. در این پژوهش

1- Crowe

2- Lee

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 89

پس از جمع‌آوری اطلاعات و کنترل پرسشنامه‌ها و دغدگاری آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، داده‌ها پردازش و با استفاده از فن‌های آماری، خروجی‌های مورد نیاز استخراج و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

شکل شماره (۱). موقعیت جغرافیایی شهر ارومیه در کشور ایران و استان آذربایجان غربی (منبع: یافته‌های پژوهش).

یافته‌های پژوهش

در این بخش به تشریح همه یافته‌های برآمده از ورود به میدان محله‌های حاشیه‌ای انتخاب‌شده شهر ارومیه می‌پردازیم. در گزارش یافته‌های به‌دست‌آمده تلاش شده است آمارهای ارائه‌شده به صورتی گویا و قابل‌درک تهیه شود.

شاخص‌های ارزیابی

از آنجاکه نظریه امنیت از طریق طراحی یک راهبرد پیچیده شامل متغیرهای زیاد و پاسخ‌های رفتاری از گروه‌های متفاوت است، به بررسی پنج فاکتور اصلی و تأثیرگذار آن پرداخته شده است. متغیر وابسته در این پژوهش، جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه هستند؛ همچنین متغیرهای مستقل آن، شاخص‌های طراحی محیطی در فضاهای شهری عبارت‌اند از: تعیین قلمرو (قلمروگرایی)، نظارت (رسمی و غیررسمی)، تصویر و نگهداری از فضا، سخت کردن هدف جرم، فعالیت پشتیبانی.

در ادامه بعد از استخراج داده‌های حاصل از برگه‌های پرسشنامه و محاسبه میانگین وزنی به کمک طیف لیکرت، هر یک از فاکتورهای مورد بررسی در بوته آزمایش قرار گرفتند که نتایج آن‌ها در جداول زیر ارائه شده است. برای ارزیابی سازگاری درونی پرسشنامه، از آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است. در این راستا با بالا رفتن میزان سازگاری درونی پرسشنامه، ضریب آلفا نیز بالا خواهد رفت. بر اساس نتایج پیش‌آمده (جدول شماره ۲)، میزان پایایی شاخص‌های پرسشنامه قابل قبول است.

جدول شماره (۲). ضریب آلفا کرونباخ شاخص‌های پرسشنامه.

شاخص	قلمروگرایی	نظارت	نگهداری از فضا	سخت کردن هدف	فعالیت پشتیبانی
ضریب	۰/۷۱	۰/۷	۰/۷	۰/۷	۰/۷۱

یافته‌های توصیفی

در جدول شماره (۳) توزیع فراوانی حجم نمونه به تفکیک محله‌های مورد بررسی شهر ارومیه به‌عنوان جامعه آماری پژوهش (محلات حاشیه‌نشین) گزارش شده است.

جدول شماره (۳). توزیع فراوانی حجم نمونه پژوهش به تفکیک محله‌های مورد بررسی.

فراوانی	محله
۴۳	اسلام‌آباد
۴۶	چلوچاپان
۴۰	پشت کشتارگاه
۳۸	حاجی پیرلو
۴۱	وکیل‌آباد
۴۲	دیگاله
۲۵۰	محله (۶)

تأثیر قلمروگرایی در پیشگیری از جرائم شاخص

در این پژوهش برای بررسی تأثیر قلمروگرایی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های طراحی محیطی مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص، (۱۰) پرسش طرح شد که نتایج آن به شرح زیر تهیه و تنظیم شده است:

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 91
 جدول شماره (۴). دیدگاه پاسخگویان نسبت به تأثیر قلمروگرایی در پیشگیری از جرائم شاخص.

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۳/۲	۳۳	کاملاً موافقم
۳۷/۲	۹۳	موافقم
۴۳/۲	۱۰۸	تا حدودی
۴/۰	۱۰	مخالفم
۱/۲	۳	کاملاً مخالفم
۱/۲	۳	بدون پاسخ
۱۰۰/۰	۲۵۰	کل

نتایج جدول شماره (۴) نشان داد که حدود (۵۰/۴) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۴۳/۲) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۵/۲) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که قلمروگرایی از ارکان طراحی محیطی مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد. ضمناً (۳) نفر از پاسخگویان نیز از پاسخ دادن به پرسش‌های مربوط به متغیر قلمروگرایی به دلایل نامشخص امتناع ورزیده‌اند.

تأثیر نظارت (اعم از رسمی و غیررسمی) در پیشگیری از جرائم شاخص

همچنین برای بررسی تأثیر نظارت (اعم از رسمی و غیررسمی) در پیشگیری از جرائم شاخص نیز (۸) پرسش طراحی شد که نتایج آن به شرح زیر تهیه و تنظیم شده است:

جدول شماره (۵). دیدگاه پاسخگویان نسبت به تأثیر نظارت (اعم از رسمی و غیررسمی) در پیشگیری

از جرائم شاخص

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۹/۲	۴۸	کاملاً موافقم
۳۰/۸	۷۷	موافقم
۴۶/۰	۱۱۵	تا حدودی
۲/۴	۶	مخالفم
۱/۶	۴	کاملاً مخالفم
۱۰۰/۰	۲۵۰	کل

نتایج جدول شماره (۵) نشان داد که حدود (۵۰) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۴۶) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۵) درصد از پاسخگویان

مخالف و کاملاً مخالف این بودند که نظارت (اعم از رسمی و غیررسمی) از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

تأثیر تصویر و نگهداری از فضا در پیشگیری از جرائم شاخص

برای این متغیر نیز (۱۲) پرسش طراحی شد که نتایج در جدول شماره (۶) ارائه شده است.

جدول شماره (۶). دیدگاه پاسخگویان نسبت به تأثیر تصویر و نگهداری از فضا در پیشگیری از جرائم شاخص.

درصد فراوانی	فراوانی	
۲۱/۶	۵۴	کاملاً موافقم
۲۵/۲	۶۳	موافقم
۳۹/۶	۹۹	تا حدودی
۹/۶	۲۴	مخالفم
۴/۰	۱۰	کاملاً مخالفم
۱۰۰/۰	۲۵۰	کل

نتایج جدول شماره (۶) نشان داد که حدود (۴۶/۸) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۳۹/۶) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۱۳/۶) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که تصویر و نگهداری از فضا از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

تأثیر سخت کردن هدف جرم در پیشگیری از جرائم شاخص

سخت کردن هدف جرم به‌عنوان یکی دیگر از ارکان طراحی محیطی در پیشگیری از جرائم شاخص در نظر گرفته شده است. برای این متغیر نیز (۱۰) پرسش طراحی شد که نتایج اظهارات پاسخگویان در جدول زیر نشان داده شده است.

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه
 جدول شماره (۷). دیدگاه پاسخگویان نسبت به تأثیر سخت کردن هدف جرم در پیشگیری از جرائم

شاخص.

درصد فراوانی	فراوانی	
۴۴/۸	۱۱۲	کاملاً موافقم
۳۶/۴	۹۱	موافقم
۱۰/۸	۲۷	تا حدودی
۶/۰	۱۵	مخالفم
۲/۰	۵	کاملاً مخالفم
۱۰۰/۰	۲۵۰	کل

نتایج جدول شماره (۷) نشان داد که حدود (۸۱/۲) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۱۰/۸) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۸) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که سخت کردن هدف جرم از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

تأثیر فعالیت پشتیبانی در پیشگیری از جرائم شاخص

برای بررسی تأثیر فعالیت‌های پشتیبانی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص، (۱۲) پرسش طرح شد که نتایج آن به شرح زیر تهیه و تنظیم شده است:

جدول شماره (۸). دیدگاه پاسخگویان نسبت به تأثیر فعالیت‌های پشتیبانی در پیشگیری از جرائم شاخص.

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۷/۶	۴۴	کاملاً موافقم
۲۹/۲	۷۳	موافقم
۴۴/۰	۱۱۰	تا حدودی
۶/۸	۱۷	مخالفم
۰/۸	۲	کاملاً مخالفم
۱/۶	۴	بدون پاسخ
۱۰۰/۰	۲۵۰	کل

نتایج جدول شماره (۸) نشان داد که حدود (۴۶/۸) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۴۴) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۷/۶) درصد از پاسخگویان مخالف این نظریه بودند که فعالیت‌های پشتیبانی از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد. ضمناً (۴) نفر از

پاسخگویان نیز از پاسخ دادن به پرسش‌های متغیر فعالیت‌های پشتیبانی به دلایل نامشخص امتناع ورزیده‌اند.

جدول شماره (۹). نتایج مشخص‌کننده‌های مرکزی و پراکندگی مؤلفه‌های مورد مطالعه.

متغیرها (مؤلفه‌ها)	میانگین	میانۀ مد	انحراف معیار	کشیدگی	چولگی
قلمروگرایی	۲/۵۰	۲	۰/۴۵۵	-۰/۶۶۸	۰/۲۶۶
نظارت (رسمی و غیررسمی)	۲/۰۳	۲	۰/۹۵۱	۰/۰۵۷	۰/۷۶۱
تصویر و نگهداری از فضا	۳/۵۶۹	۳	۰/۸۴۴	-۰/۲۶۶	۰/۰۹۱
سخت کردن هدف جرم	۳/۰۲۸	۳	۰/۷۵۸	-۰/۵۷۶	-۰/۱۵۶
فعالیت پشتیبانی	۳/۹۰	۳	۰/۸۵۲	-۰/۶۵۴	-۰/۱۶۵

نتایج جدول شماره (۹) نشان می‌دهد که میانگین، میانۀ و نما نزدیک به هم بوده‌اند؛ از این رو می‌توان گفت توزیع داده‌های مورد بررسی نرمال بوده است. در این پژوهش با توجه به اینکه متغیرهای پژوهش در سطح فاصله‌ای و نسبتی اندازه‌گیری شده‌اند؛ بنابراین از آزمون‌های پارامتریک از نوع پی‌رسون استفاده می‌کنیم.

آزمون چندمتغیره

در بخش گذشته رابطه متغیرها بر اساس فرضیه‌های پژوهش به صورت دوبه‌دو بررسی شد. اکنون با استفاده از رگرسیون چندمتغیری در پی آن هستیم تا تأثیر مجموع متغیرهای مستقل و وابسته را بررسی کنیم. در این پژوهش برای بررسی اثر هم‌زمان متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از روش رگرسیون چندمتغیره با متد هم‌زمان^۱ استفاده شده است. در این روش برای اینکه بهترین مدل با ضریب تعیین قابل قبول به دست آید، ابتدا کلیه متغیرها وارد معادله رگرسیونی می‌شوند. سپس متغیرهایی که معنی‌دار نیستند از مدل خارج می‌شوند. در نهایت با حذف متغیرهای بی‌تأثیر و یا کم‌تأثیر، بهترین مدل مشتمل بر متغیرهایی که بیشترین تأثیر را بر ضریب تعیین (و در واقع پیش‌بینی متغیر وابسته) دارند، در مدل باقی می‌مانند.

1. Enter

در این مدل همه متغیرها وارد معادله شده و تأثیر آن‌ها بر متغیر وابسته میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه بررسی شده است. این متغیرها عبارت‌اند از: قلمروگرایی، نظارت (رسمی و غیررسمی)، تصویر و نگهداری از فضا، سخت کردن هدف جرم و فعالیت پشتیبانی. در ابتدا، با استفاده از تجزیه واریانس درصد پی بردن به معنی‌داری ارتباط متغیرهای مستقل با متغیر وابسته هستیم. جدول تجزیه واریانس که در زیر ارائه شده، حاکی از دخالت متغیرهای مستقل در متغیر وابسته است.

جدول شماره (۱۰). تجزیه واریانس متغیرهای مؤثر بر میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه.

منبع تغییرات	حاصل جمع	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱۷۹/۹۲۵	۵	۱۱/۲۴۵	۱۵/۳۰۰	۰/۰۰۰
باقیمانده	۲۰۲/۸۵۳	۲۴۵	۰/۷۳۵		

ارقام جدول (۱۰) نشان می‌دهند که متغیرهای مستقل وارد شده بر متغیر میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه (متغیر وابسته) مؤثرند. مقدار F محاسبه شده (۱۵/۳۰۰) می‌باشد و در سطح (۹۵) درصد معنی‌دار است. معناداری F بیانگر آن است که دست‌کم یکی از متغیرهای وارد شده در مدل رگرسیونی رابطه معناداری با متغیر وابسته دارند و متغیرهای مستقل، ترکیب خطی، مستقیم و معناداری با متغیر وابسته دارند.

جدول شماره (۱۱). مقادیر R ، R^2 ، R^2 تصحیح شده و اشتباه استاندارد مورد بررسی.

R	R^2	R^2 تصحیح شده	اشتباه استاندارد S.E
۰/۶۸۶	۰/۴۷۰	۰/۴۳۹	۰/۸۵۷۳۱

R یا ضریب همبستگی چندگانه (۰/۶۸۶) بدین معنی است که متغیرهای مستقل داخل معادله به‌طور هم‌زمان (۶۸) درصد با متغیر میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه (متغیر وابسته) ارتباط دارند. R^2 یا ضریب تعیین به دست آمده نشان می‌دهد که (۴۷) درصد از واریانس متغیر میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه به وسیله متغیرهای مستقل موجود در معادله تبیین می‌شود و

حدود (۵۱) درصد باقیمانده را متغیرهای دیگری تبیین می کنند که خارج از این بررسی قرار دارند. برای تعیین مقدار تأثیر و معنی داری T برای متغیرهای داخل مدل جدول (۴-۱۲) ارائه شده است.

جدول شماره (۱۲). متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون با حذف متغیرهای بی تأثیر یا کم تأثیر.

متغیرها	B	SE.B	Beta	T	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۳/۹۷۷	۰/۵۹۶	-	۶/۶۷۶	۰/۰۰۰
تصویر و نگهداری از فضا	-۰/۱۴۶	۰/۰۲۱	-۰/۳۲۷	-۷/۰۹۴	۰/۰۰۰
نظارت (رسمی و غیررسمی)	-۰/۱۴۷	۰/۰۲۹	-۰/۲۶۵	-۵/۱۳۳	۰/۰۰۰
قلمروگرایی	-۰/۰۹۵	۰/۰۲۹	-۰/۱۵۳	-۳/۳۰۳	۰/۰۰۱
سخت کردن هدف جرم	۰/۵۲۹	۰/۲۲۵	-۰/۱۰۶	۲/۳۵۲	۰/۰۱۹
فعالیت پشتیبانی	-۰/۰۲۸	۰/۰۱۴	-۰/۱۰۰	-۱/۹۷۵	۰/۰۴۹

همان طور که ستون آخر جدول (معنی داری آزمون T) نشان می دهد، همه متغیرهای وارد شده در مدل رگرسیونی با متغیر وابسته همبستگی دارند.

ضریب بتای تصویر و نگهداری از فضا (-۰/۳۲۷)، نظارت (رسمی و غیررسمی) برابر (-۰/۲۶۵)، قلمروگرایی (-۰/۱۵۳)، سخت کردن هدف جرم (-۰/۱۰۶) و در نهایت ضریب بتای فعالیت پشتیبانی (-۰/۱۰۰) می باشد که سهم هر متغیر را در تبیین متغیر وابسته یعنی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه نشین شهر ارومیه نشان می دهد؛ بنابراین تصویر و نگهداری از فضا بیشترین سهم و متغیر فعالیت پشتیبانی کمترین سهم را در پیش بینی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه نشین شهر ارومیه دارند؛ بنابراین معادله رگرسیون متغیرهای معنی دار عبارت است از:

میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه نشین شهر ارومیه = (-۰/۳۲۷) تصویر و نگهداری از فضا + (-۰/۲۶۵) نظارت (رسمی و غیررسمی) + (-۰/۱۵۳) قلمروگرایی + (-۰/۱۰۶) سخت کردن هدف جرم + (-۰/۱۰۰) فعالیت پشتیبانی. در بین متغیرهای فوق همه متغیرها، رابطه معکوسی با میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه نشین شهر ارومیه دارند.

بر اساس نتایج به دست آمده و در نتیجه ای مشابه با پژوهش کلانتری (۱۳۸۰) و کلانتری و آیت (۱۳۸۶)، رابطه ای بین ویژگی های محیطی و ارتکاب جرم وجود دارد، در

(نظارت، قلمروگرایی، تصویر و نگهداری از فضا، فعالیت پشتیبانی و سخت کردن هدف جرم) در بین ساکنین در فضاهای شهری تقویت یابد، به همان اندازه، میزان جرائم شاخص نیز در مناطق حاشیه‌نشین کاهش خواهد یافت. همچنین کلانتری و همکاران در پژوهش دیگری (۱۳۸۸) اعتقاد داشتند نوع و میزان کاربری‌ها در پاک‌سازی پارک، تصحیح هندسی معابر در این محدوده‌ها و مکان‌یابی مجدد مراکز استقرار نیروی پلیس در پیشگیری از وقوع جرم و ارتقاء سطح امنیت مؤثر خواهد بود که در نتیجه‌ای مشابه این نتیجه به دست آمد که تصویر و نگهداری از فضا بیشترین تأثیر را در پیش‌بینی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه دارد.

نتیجه‌گیری

محیط ساخته‌شده بر رفتار انسان تأثیرگذار است. از سوی دیگر، محیط می‌تواند با ایجاد فرصت برای ارتکاب جرم، مجرم را تشویق به ارتکاب جرم کند و از طرف دیگر با افزایش قابلیت نظارت ساکنان بر محیط از وقوع جرم پیشگیری کند. نظریه CPTED بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی درست و کاربری مناسب از فضا علاوه بر تأثیر مثبت بر کیفیت زندگی، از وقوع جرم هم پیشگیری کرد. شهر ارومیه با جمعیتی نزدیک به یک میلیون نفر از جمله شهرهایی پرجمعیت ایران است که با معیارهای شهری می‌توان آن را کلان‌شهر به حساب آورد. از طرف دیگر تنوع قومی، مذهبی، زبانی و ... ارومیه را با مسائل و مشکلات خاص و ویژه‌ای مواجه می‌کند. همچنین این شهر مرکز استانی است که با سه کشور نوار مشترک مرزی دارد و همواره در معرض آسیب و تهدید است. به همین دلیل متولیان امنیت و مدیران شهری بایستی با شناخت آسیب‌ها و تهدیدها و شناسایی فرصت‌ها و امکانات موجود در راستای توسعه فیزیکی و افزایش امنیت پایدار آن قدم بردارند. در این پژوهش تأثیر پنج عنصر اصلی طراحی محیطی در میزان جرائم شاخص مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه بررسی شد و نتایج نشان داد که رابطه معناداری بین شاخص‌های مذکور و کاهش جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین وجود دارد؛ و می‌توان با اعمال اصول طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین از میزان جرائم شاخص کاست. البته این نظریه مدعی این نیست که پادزهر تمام جرائم است و

می‌تواند به‌طور کلی جرم را ریشه‌کن کند؛ بلکه این نظریه، در قالب بخشی از یک سیاست جامع پیشگیر و در کنار اجرای سایر راهبردهای پیشگیری از جرم، می‌تواند از اثربخشی مطلوبی برخوردار باشد.

حدود (۵۰/۴) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۴۳/۲) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۵/۲) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف تأثیر قلمروگرایی (از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه) در میزان جرائم شاخص بودند. ضمناً (۳) نفر از پاسخگویان نیز از پاسخ دادن به پرسش‌های متغیر قلمروگرایی به دلایل نامشخص امتناع ورزیده‌اند.

از لحاظ نظارت (رسمی و غیررسمی) نیز حدود (۵۰) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۴۶) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۵) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که نظارت (رسمی و غیررسمی) (از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه) در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

نتایج نشان داد که حدود (۴۶/۸) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، حدود (۳۹/۶) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۱۳/۶) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که تصویر و نگهداری از فضا از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

(۸۱/۲) درصد از پاسخگویان نیز موافق و کاملاً موافق، (۱۰/۸) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۸) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف بودند که سخت کردن هدف جرم از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد.

نتایج نشان داد که (۴۶/۸) درصد از پاسخگویان موافق و کاملاً موافق، (۴۴) درصد نیز تا حدودی معتقد و حدود (۷/۶) درصد از پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف این بودند که فعالیت‌های پشتیبانی از ارکان طراحی محیطی در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه در میزان جرائم شاخص تأثیر دارد. ضمناً (۴) نفر از پاسخگویان نیز از پاسخ دادن به پرسش‌های متغیر فعالیت‌های پشتیبانی به دلایل نامشخص امتناع ورزیده‌اند.

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 99
◇ تحلیل رگرسیونی عوامل مرتبط با طراحی در مناطق حاشیه‌نشین نشان‌دهنده این

است که ضریب بتای تصویر و نگهداری از فضا (-۰/۳۲۷)، نظارت (رسمی و غیررسمی) برابر (-۰/۲۶۵)، قلمروگرایی (-۰/۱۵۳)، سخت کردن هدف جرم (-۰/۱۰۶) و در نهایت ضریب بتای فعالیت پشتیبانی (-۰/۱۰۰) می‌باشد که سهم هر متغیر را در تبیین متغیر وابسته یعنی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه نشان می‌دهد؛ بنابراین تصویر و نگهداری از فضا بیشترین سهم و متغیر فعالیت پشتیبانی کمترین سهم را در پیش‌بینی میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه دارند؛ بنابراین معادله رگرسیون متغیرهای معنی‌دار عبارت‌است از:

میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه = (-۰/۳۲۷) تصویر و نگهداری از فضا + (-۰/۲۶۵) نظارت (رسمی و غیررسمی) + (-۰/۱۵۳) قلمروگرایی + (-۰/۱۰۶) سخت کردن هدف جرم + (-۰/۱۰۰) فعالیت پشتیبانی. در بین متغیرهای فوق همه متغیرها رابطه معکوسی با میزان جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه دارند.

پیشنهادها

برخی از راهکارها و پیشنهادهای اجرایی که برگرفته‌شده از پژوهش حاضر می‌باشند و می‌توانند کمک فراوانی به ارگان‌ها و نهادهای ذی‌ربط شهر ارومیه برای ارتقاء امنیت و کاهش وقوع جرائم شهری کنند، به شرح موارد زیر می‌باشند:

✓ توجه خاص به اشتغال جوانان در مناطق شهر ارومیه برای جلوگیری از قاچاق مواد مخدر؛

✓ تهیه و تدوین آئین‌نامه امنیت ساختمان‌ها مسکونی و فضاهای عمومی شهر با تأکید بر رویکرد ارتقاء امنیت از طریق طراحی محیطی توسط سازمان راه و شهرسازی استان، استانداری آذربایجان غربی و شهرداری ارومیه و ارائه آن به نهادهای مربوطه برای اجرا در طرح‌های مصوب شهری و طراحی ساختمان‌های مسکونی و عمومی؛

- تشکیل و برگزاری کمیته‌های کارشناسی تخصصی متشکل از کارشناسان نیروی انتظامی، راه و شهرسازی، شهرداری، نماینده شورای شهر ذی‌ربط، استانداری به صورت ماهانه برای ارائه گزارش‌های آماری مدیریتی و رفع مشکلات امنیتی محلات و فضاهای عمومی شهر؛
- ✓ اتخاذ سیاست‌های مناسب توسعه شهری جهت توانمندسازی و تعادل بخشی به مهم‌ترین کانون‌های جرم‌خیز شهر ارومیه یا همان منطقه اسکان غیررسمی و حاشیه‌نشین این شهر (در مناطق ۲ و ۳)؛
- ✓ اتخاذ راهبردهای مناسب مقاوم‌سازی فضاهای کالبدی محدوده‌های اسکان غیررسمی و حاشیه‌نشین این شهر (در مناطق ۲ و ۳)؛
- ✓ اجرای برنامه منظم کنترل انتظامی و اعزام گشت‌های تخصصی با توجه به نوع و میزان جرائم در این حوزه‌ها (در مناطق ۲ و ۳) به‌عنوان یک راه‌حل مقطعی و کوتاه‌مدت؛
- ✓ مکان‌یابی و احداث واحدها و مراکز انتظامی در مناطق (۲ و ۳)، در موقعیت‌های مناسب و استفاده از برخی تسهیلات و تجهیزات شهری همچون نورپردازی مناسب معابر و خیابان‌ها و حصارکشی ساختمان‌های متروکه؛
- ✓ تشکیل و به‌روز کردن بانک اطلاعات رایانه‌ای جرائم محیطی و بهره‌گیری از نقشه‌های فضایی وقوع جرم و ساده‌سازی عناصر و اجزای الگوهای فضای جرم‌خیزی برای خنثی کردن عناصر و عوامل جرم‌زا در فضاهای شهری؛
- ✓ توانمندسازی نهادهای اجتماعی و گروه‌های مردمی و توجه به شکل‌های صنفی، مذهبی، قومی و ... همچنین تشکیل سازمان‌های خودیار محله‌ای^۱ جهت پیشگیری از وقوع جرم و ارتقاء امنیت محلات جرم‌خیز شهر ارومیه؛
- ✓ ایجاد فضاهای تفریحی و فراغتی سالم، احداث سالن‌های ورزشی، کتابخانه، پارک و بسیاری از مکان‌های تفریحی در مناطق جرم‌خیز شهر (مناطق ۲، ۳ و ۴)؛

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه 101

- ✓ استفاده از پلیس‌های محله‌ای (خودیار) برای ارتقاء امنیت و آسایش ساکنین مجتمع‌های مسکونی و فضاهای سکونت‌گاهی مناطق (۲ و ۳) شهرداری؛
- ✓ استفاده بیشتر از فناوری‌های نوین سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی^۱ برای تهیه پایگاه داده‌ای، جمع‌آوری اطلاعات صحیح جرم و جنایت و تجزیه و تحلیل آن‌ها، تهیه نقشه‌های بزهکاری و تحلیل الگوهای جرم، شناسایی محل‌های وقوع جرم در آینده و یا تخصیص محل اقامت بزهکار؛
- ✓ به رسمیت شناختن سکونتگاه‌های خودرو و حاشیه‌ای شهر به‌عنوان جزئی از مجموعه شهری و پذیرفتن افشار کم‌درآمد به‌عنوان عضوی از جامعه از سوی برنامه‌ریزی بخشی و فضایی؛
- ✓ تشکیل ستاد توانمندسازی بافت‌های حاشیه‌ای با همکاری سایر نهادهای ذی‌ربط؛
- ✓ پرداخت یارانه و وام درازمدت به ساکنین مناطق جرم‌خیز، فرسوده و حاشیه‌نشین ارومیه برای بازسازی و بهسازی محل سکونت خود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ایزدی، محمدسعید و حقی، محمدرضا (۱۳۹۴). ارتقاء احساس امنیت در فضاهای عمومی با بهره‌گیری از طراحی شهری نمونه مطالعه: میدان امام شهر همدان. نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره (۲۰)، شماره (۲)، ص (۵-۱۲).
- پورجعفر، محمدرضا؛ محمودی‌نژاد، هادی، رفیعیان، مجتبی و انصاری، مجتبی (۱۳۸۷). ارتقاء امنیت محیطی و کاهش جرائم شهری با تأکید بر رویکرد CPTED. نشریه بین‌المللی علوم مهندسی دانشگاه علم و صنعت ایران، ویژه‌نامه مهندسی معماری و شهرسازی، دوره (۱۹)، شماره (۶)، ص (۷۳-۸۲). تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران.
- درخشان، امیر مسعود (۱۳۹۵). نقش ویژگی‌های کالبدی در ایجاد فضاهای عمومی امن در راستای کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی با رویکرد CPTED. نمونه موردی شهر ورامین (پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد). تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- تقوایی، مسعود و حقیقت، محمود (۱۳۹۴). فضا سازی پارک‌های شهر تهران و تأثیر آن بر احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: پارک‌های لویزان و پلیس). نشریه جغرافیا، دوره (۱۳)، شماره (۴)، بهار (۱۳۹۴)، ص (۱۶۱-۱۸۱).
- صالحی، اسماعیل (۱۳۸۷). ویژگی‌های محیطی فضاهای آمین شهری. تهران: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.
- فروم، اریک (۱۳۶۰). صور گوناگون خشونت، ترجمه گیتی خوش‌دل، مجله آرش، دوره (۵)، شماره (۴)، تیر (۱۳۶۰)، ص (۱۵-۲۷).
- قائد رحمتی، صفر و شمسی، هژیر (۱۳۹۲). بررسی شاخص‌های طراحی محیطی در پیشگیری از جرم. فصلنامه هویت شهر، شماره (۱۶)، سال (۷)، زمستان (۱۳۹۲).
- محمودی جانکی؛ فیروز، قورچی‌بیگی، مجید (۱۳۸۸). نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم. فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره (۳۹)، شماره (۲)، ص (۳۴۵-۳۶۷).
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین و هاشم بیگی، حمید (۱۳۹۰). دانشنامه جرم‌شناسی. مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی با همکاری کتابخانه گنج دانش، چاپ (۲)، ص (۳۲۳). تهران: انتشارات گنج دانش.
- کلانتری، محسن (۱۳۸۰). بررسی جغرافیای جرم و جنایت در مناطق شهر تهران، رساله دکتری. تهران: دانشگاه تهران.
- کلانتری، محسن (۱۳۸۳). شناسایی و تحلیل کانون‌های جرم‌خیز شهری. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال (۲)، چاپ (۲). تهران: دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.

تأثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه‌نشین شهر ارومیه
کلاتری، محسن و آیت، آیت‌الله (۱۳۸۶). تأثیر شرایط محیطی بر وقوع برهنکاری و راهکارهای
پیشگیری از آن. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال (۲)، شماره (۵)، ص (۴۳-۶۵). تهران:
دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.

- کلاتری، محسن؛ هدایتی، اکبر و عباسی، الهام (۱۳۸۸). بررسی تأثیر نوع و میزان کاربری اراضی در شکل‌گیری کانون‌های جرم‌خیز با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS (مورد مطالعه: قاچاق و سوء مصرف مواد مخدر در شهر قزوین). فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال (۱۱)، شماره (۳)، ص (۱۴۱-۱۸۱). تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- کلاتری، محسن؛ حیدریان، مسعود و محمودی، عاطفه (۱۳۹۰). ایمن‌سازی فضای کالبدی شهرها در برابر بزهکاری با استفاده از راهبردهای پیشگیری از جرم با طراحی محیطی. فصلنامه دانش انتظامی، دوره (۱۲)، شماره (۳)، ص (۷۴-۵۱).
- مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۴). قانون پیشگیری از وقوع جرم، شماره (۴۵/۵۱۶۶۶)، ماده (۱).
- موسوی، میرنجف؛ قهرمان، علی و کشکولی، علی باقری (۱۳۹۳). شناسایی و تحلیل کانون‌های جرم‌خیز در راستای دستیابی به امنیت پایدار (مورد مطالعه: مناطق شهر ارومیه، پژوهش‌های جغرافیای انتظامی، سال (۱)، شماره (۲)، ص (۱۸-۲)).
- Ahmadi, B., Afrouz, M., & Hashemi, M. (2015), Applying Enviromental Design Approach (CPTED) to Improve Security in Urban Worn Out Texture; Case Study: Urmia Downtone, Iran, Journal of Civil Engineering and Urbanism, Vol.5 Issue.2, pp. 94-101.
- Cozens, paul. (2015). Perceptions of Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) at Australian Railway Stations, Journal of Public Transportation, Vol.18 No.4, pp.73-92.
- Crowe, T. (2000). Crime Prevention through Environmental Design: Applications of Architectural Design and Space Management Concepts, Butterworth. Oxford: Heinemann.
- Gerda, R., Wekerle and Carolyn Whitzman. (1998). Safe Cities, Guidelines for Planning, Design, and Management, Newyork.
- Justice Research and Statistics Association. (2000). Crime and Justice Atlas 2000. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice Corrections Program Office.
- Lee, Y. J (2008), Subjective Quality of Life Measurement in Taipei, Building and Environment, Vol. 43, pp. 1205-1215.
- Sakip, S. R. M., Johari, N., & Salleh, M. N. M. (2012). The relationship between crime prevention through environmental design and fear of crime. Procedia-Social.and Behavioral Sciences, 68, 628-636.